

HİTİT METİNLERİNDE DOĞUM¹

Handan ŞAHİN²

ÖZET

İnsanoğlunun merakı ve öğrenme isteği, geçmişin aydınlatılmasında aracı olmuştur. İnsanoğlu var oluşa önem vermiştir. Bu nedenle doğum olayını kutsal saymıştır. Doğum, hayata merhaba demektir. Sağlıklı bir dünyaya geliş her şeyin iyi olacağına kanıttır. Bu nedenle Eskiçağ toplumunda kurallar tayin edilmiştir.

Eskiçağ uygarlıkları içerisinde Hitit Devleti, Anadolu toprakları üzerinde bulunduğu coğrafyanın da etkisiyle güçlü bir siyasi ve kültürel hâkimiyet kurarak diğer Eskiçağ medeniyetlerine örnek teşkil etmiştir. Hitit devleti, döneminde kendisi ile var olan uygarlıkların kültürleriyle etkileşim kurmuş, diğer devletlerden öğrendikleri unsurları kendi kültürleri ile bağdaştırarak dönemin yapı taşına sahip olmuştur.

Eskiçağ medeniyetleri doğum olayını kutsal kabul etmiş ve doğum ile ilgili bilgileri kayıt altına almıştır. Araştırmalar ve kazılar sonucunda bulunan metinlerin çoğu kısmının kırık veya okunamaması sebebiyle bilgilere net olarak ulaşılamasa da dönemin aydınlatılmasında bize yardımcı olmaktadır. Doğum için “özel oda” veya “doğum evleri” tayin edilmesi; doğuma yardımcı olabilmek için “doğum sandalyesi” yapılması, “özel ritüellerin”, “Tanrısal törenlerin” düzenlenmesi doğum olayına verilen önemi göstermektedir.

Bu çalışma, Eskiçağ medeniyetlerinden ‘Hitit Devletinde doğum’ konusunu “din, büyü, tıp, törenler” bağlamında Metinler üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eskiçağ Medeniyetleri, Hititler, Doğum, Tunnawiya, Papanikri.

BIRTH IN HITIT TEXTS

ABSTRACT

Human wonder and desire to learn have been instrumental in illuminating the past. Humanity has given importance to past. For this reason, the birth is considered sacred. Birth means hello to life. It is proof that everything will be good if you come to a healthy world. For this reason, birth rules were determined in ancient societies.

In ancient civilizations, the Hittite State established a strong political and cultural dominance with the influence of the geography on which Anatolian lands existed and set an example for other ancient civilizations. The Hittite state interacted with the cultures of the civilizations that existed with it, and had the building blocks of the period by linking the elements learned from other states with their own cultures.

Ancient civilizations accepted the birth event as sacred and recorded the information about birth. As a result of researches and excavations, the texts help us to clarify the period even though the information is not clearly accessible due to the fact that most of them are broken or unreadable. Designation of special rooms or “birth houses for birth; In order to assist in birth, a maternity chair”, “special rituals and, divine ceremonies are arranged.

This study aims to evaluate the subject of birth in the Hittite State from the ancient civilizations in terms of “religion, magic, medicine, ceremonies” through the Texts.

Keywords: Ancient Civilizations, Hittites, Birth, Tunnawiya, Papanic

¹ Bu makale, **HİTİT RİTÜEL METİNLERİNE GÖRE DOĞUM VE ÖLÜM** isimli Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

²Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, handansahin33@gmail.com.

GİRİŞ

Eskiçağ uygarlıklarının dünya'ya miras olarak bıraktıkları birçok medeniyet unsuru bulunmaktadır. Bu medeniyetler buldukları jeopolitik konum, iklim şartları gibi özellikleriyle birçok devleti etkilemiş ve diğer devletlerden çeşitli konularda etkilenecek kendilerine özgü bir sentez oluşturmuşlardır.

Eskiçağ medeniyetlerinin önemli kısmı Anadolu ve Mezopotamya coğrafyası üzerinde yer almıştır. Eskiçağ'da Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları tarih boyunca birçok medeniyetleri içinde barındırmıştır. Bu medeniyetleri uygarlıklarına göre şöyle sınıflayabiliriz: Anadolu uygarlıkları genel olarak; Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Urartular ve İyonyalılar gibi devletler iken; Mezopotamya uygarlıkları ise Sümer, Asur, Akad, Babil gibi devletlerden oluşmuştur.

Eskiçağ devletlerinde doğum olayı genel olarak, toplum için kutsal sayılmıştır. Bu sebeple doğum için özel mekânlar düzenlenmiştir. Eskiçağ'da doğumun gerçekleştiği yere “*Doğum Evleri*” denilmiştir. Aynı zamanda doğum ritüellerinde doğumun yatak odası olarak da görülebilecek bir “*İç oda*” veya “*İç mekân*”da gerçekleştiği de anlaşılmaktadır.

Eskiçağ uygarlıklarında genel olarak vücuttan kan çıktığı için doğum yapan kadının, doğuma yardımcı olan kişilerin ve doğumda kullanılan her türlü malzemelerin kirlenmiş olduğuna inanılmıştır. Bu nedenle Mezopotamya'da doğum yapacak olan kadın, diğer insanlardan uzak tutulmuştur.

Hititlerde olduğu gibi diğer Eskiçağ medeniyetlerinde de doğum sandalyesine rastlanılmıştır. Doğum sandalyesi, doğum sırasında doğum yapacak kadının daha rahat doğum yapması için üzerine oturdukları doğum aracıdır. Sümer ve Samilerden günümüze kadar gelen metinlerde özel bir doğum sandalyesine veya doğum evine dair resmi bir kayıt bulunmamıştır.³

Eski Mısır'da ilk defa doğum sandalyesinin kullanılması M.Ö. 2. bin yıla ait “*Westcar Papirüsünde*” görülmektedir. Bu papirüste, doğuma Tanrıçaların ebe olarak yardım ettiği bir kral oğlunun doğmasından bahsedilmiş ve insanlara şekil verdiği kabul edilen Mısır Tanrısı Hnum'un, doğum sandalyesini getirdiği bilinmektedir. Örneğin, Karnak Tapınağında III. Amenophis'e ait bir doğum tasvirinde doğuran kadın gelişigüzel bir sandalye üzerinde oturtulmuştur.⁴

Helenistik devirde Kıbrıs'ta yapılmış olan bir doğum sandalyesini gösteren bir tasvirde de doğuran kadının arkası olmayan bir sandalye üzerinde oturtulduğu ve ebenin kadının önünde diz çöktüğü, diğer başka kadının da doğum sandalyesinde oturan kadını arkasından kucakladığı ve tuttuğu görülmüştür. Yunanistan'da M.Ö. 5. yy'dan itibaren kitaplarda doğum sandalyesi ile ilgili kesin kayıtlar görülmüştür. Antik doğum sandalyesinin, kesin tarif ve yazılı olarak yapılan tasviri ilk olarak M.S. 100 civarında Roma'da Yunanlı hekim Soranos tarafından yapılmıştır. Antik kitaplarda doğum sandalyesinde oturulacak yerin yarım ay şeklinde boşluğu olan bir sandalye olduğu görülmektedir.⁵

Eskiçağ devletlerinde doğumun gerçekleşme serüvenini gösteren hiçbir belgeye rastlanılmamıştır. Mısır'da çok az da olsa hamilelikle alakalı tasvirlerle rastlanılmıştır. Hamileliğin anlatıldığı Mısır rölyeflerinden birinde Kleopatra'nın doğum sahnesi anlatılmaktadır. Bu durum rölyefte şöyle geçmektedir: “*Diz çökmüş vaziyette bulunan*

³Gaye Şahinbaş Erginöz, **Hititlerde Anatomi ve Tıp**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul: 1999, s.194.

⁴Erginöz, **a.g.e.**, s.195.

⁵ Erginöz, **a.g.e.**, s.195.

Kleopatra'nın arkasında Kleopatra'nın ellerini tutan bir tanrıça vardır. Önünde ise doğum tanrıçası, Kleopatra'nın Julius Ceasar'dan olan oğlunu ana rahminden dışarı çıkarmaktadır".⁶

Mezopotamya'da kadınlar, doğum olayını genellikle diz çöker vaziyette gerçekleştirmiştir. Bazen de ebenin doğumu daha iyi idare edebilmesi için diz çöken kadının dizlerinin altına tuğlalar yerleştirilmiştir. Bu durum Eski Mısır'dan gelmektedir. Mısır'da doğum sandalyesi vardır ve Ptoleme Sülalesi zamanında özel olarak doğum evlerinin varlığı bilinmektedir. Mısır'da doğuran kadının genelde yatakta olduğunu gösteren birçok tasvir bulunmaktadır.⁷

Eski Mısırdaki *Kahun Papirüsü*, jinekoloji, gebelik ve doğacak çocuğun cinsiyeti ile ilgili bilgiler içermesi açısından oldukça önem taşımaktadır. Papirüste doğum yapmaya müsait kadınların tespiti, gebe kalınması için tütsüler, doğum kontrol yöntemleri ve gebelik testleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Gebeliğin tespiti için, hamile olduğu düşünülen kadın, her sabah kendi idrarı ile biri buğday; diğeri arpa dolu iki torbayı sular, eğer söz konusu torbaların içindeki tohumlar vaktinden önce filizlenirse, kadının gebe olduğu anlaşılmaktaydı. Kadınlardaki kısırlık oldukça ilginç bir yöntemle saptanmıştır. Bunun için, bir soğanın başı kısır olduğu düşünülen hastanın vajinasına yerleştirilmiş ve bir süre bekletilmiştir. Hastanın bunların tadını genizde duyması, kadının tüplerinin açık olduğuna ve gebeliğin olmadığına işaret etmiştir. Hamileliğin tespitinde olduğu gibi gebeliği önlemek için de birtakım yöntemler kullanılmıştır. Bunun için timsah gübresi, bal ve ekşi süttten meydana gelen bir karışım kadının vajinasına konulmuş, kadın yumurtasının döllemesi engellenmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda rahim içine yüzük yerleştirmek de gebeliği önlemek için kullanılan yöntemlerden biri olarak görülmüştür. Bu yöntemlerin günümüz gebelik tespitinde kullanılan kitlelere ve gebeliği önleyici drogların hazırlanmasına büyük etkisinin olduğu muhakkaktır. Ayrıca Eski Mısırla alakalı Kalsberg Papirüsü, Smith Papirüsü ve Ebers Papirüsünde doğumla ilgili bilgilere ulaşılmaktadır.⁸

Antik Yunan'da kadınların doğurganlığının artması için düzenlenen ve sadece kadınların katıldığı dini ayinlerde, domuz kurban edilmiş, kadınların da domuzlar gibi çokça üremesi için dualar edilmiştir.⁹

Eskiçağ'da normal doğumların yanında anormal doğumlar da gözlemlenmiş ve bu tür doğumların her biri bir sebebe bağlanmıştır. Bu tür anormallikler bir takım kötü olayların habercisi olarak yorumlanmıştır. Metinde örneği şu şekildedir: *"Eğer bir kadın, kulaksız bir çocuk dünyaya getirirse, ülkede kıtlık olacaktır"*. Dolayısıyla her anormal olaya bir anlam yüklenmiş ve bu vesileyle Tanrıların insanoğluna bir mesaj iletmek istediğine inanılmıştır. Bu bağlamda kehanet, Eski Mezopotamya kültüründe önemli bir yere sahip olmuştur.¹⁰

Babil Devletine göre, doğum konusunda Tanrılar tarafından verilen bir takım işaretlerle doğumun normal mi ya da anormal mi olduğu hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Babil Devletinde doğumlar özellikle yanlış ya da kötü doğumlarla ilgili var olan alametler yazılarak güvence altına alınmış ve doğumun anormalliklerinden çeşitli anlamlar çıkararak gelecek yıl ya da o yıllal alakalı tahminlerde bulunmaya çalışılmıştır.¹¹

⁶ Erginöz, a.g.e., s.207.

⁷ Erginöz, a.g.e., s.195.

⁸ Şeyma Ay, "Hitit Metinlerinde Geçen Gebelik Konusuna Kısa Bir Bakış", *The History School*, (XII); 2012. s. 43-44.

⁹ Ay, a.g.m., s. 54.

¹⁰ Florioti, "Eski Mezopotamya'da Kehanet Olgusuna Genel Bir Bakış", *Tarih Okulu Dergisi*, (çev. Hande Duymuş), Yıl,6 Sayı XV, 2013. s. 25.

¹¹ Erginöz, a.g.e., s. 201.

1. HİTİT RİTÜEL METİNLERİNDE DOĞUM

Anadolu'da büyük bir medeniyet kuran Hititler, en fazla bilinen ve en dikkat çeken devletlerin başında gelmiştir.

Hititlerin, Anadolu coğrafyasına nereden geldikleri tam olarak açığa kavuşturulmamıştır. Bu sebeple Anadolu'nun yerli bir halkı olmadığı söylenmiştir. Anadolu'ya gelişleri ani bir göç şeklinde olmamış ve kuşaklar boyu süren sistemli bir göç dalgası ile Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Anadolu'da güçlü bir devlet olarak varlığını göstermesinden önce Hititler, Asur Ticaret Kolonileri zamanına dayandırılmıştır. Önemli yerleşim yerlerinden olan Kayseri Kültepe bölgesinde yapılan kazı çalışmaları sonucunda yazıtların ortaya çıkmasıyla Hititlerin Anadolu'da yaşadıkları kanıtlanmıştır.¹²

Ekrem Akurgal, Hitit devletinin başından beri Mezopotamya etkilerini gösterdiğini ve Büyük Krallık yıkıldıktan sonra büyük bir olasılıkla Kafkasya'dan gelerek Güneydoğu Anadolu bölgesinde uzun bir süre kaldığını ve oradan Orta Anadolu'ya yerleştiğini söylemiştir.¹³

İnsanlığın ortaya çıkması ile birlikte doğurarak üreme olayı başlamıştır. Üreme ve çoğalma doğumla; yani dünya'ya gelme eylemiyle devam etmiştir. Doğum, rahim kaslarının bir dizi istemsiz kasılmaları ile başlayan ve bebeğin anne vücudundan ayrılmasıyla sonlanan bir olay olarak görülmüştür. Hitit toplumuna baktığımız zaman doğum olayı, nesillerini devam ettirmek için gerçekleştirilmiş ve bu olaya hayatın safhaları olarak bakılmıştır. Hititler doğum, hayat, varoluş ve ölüm gibi olayları gündelik yaşamın bir parçası olarak görmüş ve metinlerde bu olayları işleyerek geçmişten günümüze bizlere bilgi akışını sağlamışlardır.¹⁴

Hititlerde her alanda olduğu gibi doğumla ilgili bilgiler de dine dayandırılmış; doğum kutsal ve özel olarak görülmüştür. Hititlerde doğumla ilgili araştırmanın temelini oluşturarak hamilelik evreleri, doğum, lohusalık dönemlerini aydınlatan kişi Garry Beckman'dır. Garry Beckman, 1983 yılında Hitit doğum metinlerini incelemiş ve doğumla alakalı 24 adet Hititçe metne ulaşmıştır.

Hitit doğum ritüel metinlerinden doğum öncesi, doğum sırasında ve doğum sonrasında Hitit kadınının doğum konusunda neler yaptıklarına Tunnawiya ve Papanikri metinlerinden bilgi sahibi olunmuştur. Ritüellerde her şey eksiksiz bir şekilde hazır olsa bile Tanrı memnun edilmediği ve Tanrının gönlü hoş tutulmadığı müddetçe ritüelin gerçekleşmesi ve sonuçlanması beklenmemiştir. Ritüeller ne amaçlı yapılacaksa malzemeler de ona göre seçilmiştir.

Tunnawiya ritüelinde, doğurganlık kazandırmak için uygulanan işlemler anlatılmıştır. Papanikri ritüelinde ise, Hititlerde doğum yapacak olan kadının hamileliği ve hamilelik süreci hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1. Tunnawiya Ritüeli

Doğurganlık ritüelidir. Bu ritüel pek çok tableti içerisinde barındırmıştır. Bu ritüellerin çoğu dini niteliklidir. Tunnawiya Ritüeli'nde ritüel yapılan kişiye üreme yeteneği kazandırmak amaçlanmıştır.

Tunnawiya ritüelinin konusu kara büyü nedeniyle temiz olmama (papratar); yani kirlilik halidir. Buradaki kirlilik durumu içerisinde birçok neden barındırmış; asıl kirliliğin

¹² Sedat Alp, *Asur Ticaret Kolonileri Çağında Kanesh Nesa'da Hititlerin Varlığı ve Yoğunluğu (Bilimsel Bir Oluşumun Öyküsü)*, 1997, Bilgiç, s. 1-17.

¹³ Ekrem Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi*, Tübitak Popüler Bilim Kitapları Yayınları, Ankara: 2005. s.35.

¹⁴ Banu Güçerem, *Hitit Ritüelleri Üzerine*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2007. S.14.

nedeni ise bir kadının canlı çocuk doğuramaması ve her iki cins için normal cinsel fonksiyonların kesintiye uğraması görülmüştür. Organların işlevlerini yeteri kadar yerine getirememesi sonucunda iktidarsızlık ve kısırlık gibi rahatsızlıkların ortaya çıkmasıyla kirlilik durumu oluşmuş ve bu kirlilikten kurtularak üreme gücünü yeniden yerine getirmek için, Tanrıdan cinsel güce sahip olmak için istekler dile getirilmiştir.¹⁵

Bo 2062 8 (=KUB VII 53)+ Bo 2589 (=KUB XII 58) no'lu metinlerde Tunnawiya ritüelinde uygulanan tedavi üç bölümden oluşmuştur. İlk iki bölümde arındırma törenleri anlatılmış ve bu bölümler ritüel çadırının içerisinde ve önünde gerçekleştirilmiştir. Son bölüm ise, hastanın üreme yeteneğinin yeniden kazanmasıyla sonlanmıştır.¹⁶

Tunnawiya Ritüelinde doğumun seyri KBo XVII 62+63 1-28 no'lu metinde şu şekildedir:

*“... Bir taraftan ve diğer taraftan...oturur. Topraktan... ve onun üzerine çocuk doğar. İki adet tabureyi getirirler. Ve bir ayaklı tabure önceden (ilk sırada olan) kadının önüne koyulmuştur. Diğer tabure onun arkasına koyulmuştur. Ve daha sonra ebeler otururlar. Kadın doğurmak için bağıryorken ve ebe sık sık büyüülü sözler söyler “Ağlama büyüüsü” aynı zamanda kadın, doğum için ağlamaya başlar ve ebe sık sık büyüülü sözler söyler. Ama bir tabletten ... ve tabletlerin büyüülü sözleri ayrılmıştır. Kadın doğum için ağlamaya başladığında doğum sancısı başlayınca çocuk için onlar, daha önceden hazırlanmışlardır. Ve çocuk bu ay içinde, o günlerde doğar? Ve onu annenin önüne önceden hazırlarlar. Kadın hala ağlıyorken (bağıryorken) dişi bir koyun hazırlanmıştır. Gebe ya verimli ya da değildir. Eğer iç odanın içerisine götürülürken kadın (gebe), doğurmaya başladığı zaman ve çocuk düşer, sonra bu dişi koyunun üzerinde, kadının [başının? Üstünde üç defa çevirirler. Ve ebe bu sırada şöyle konuşur: “Bu kadını ‘ne’ hangi kötülükler? üzdü... ondan uzağa ve onlar kadını serbest bıraksınlar”.*¹⁷

Doğum seyrinin devamı olan KBo XVII 62+63 IV 7-12 no'lu metinde çocuğun kötülüklerden arınması için yakarıшта bulunması anlatılmaktadır. Metinde söz konusu bilgiler şu şekildedir:

*“...ve gelin! Kutsal taş gibi rüzgâr ve yağmur oradan hiç bitmesin. Bu ev içinde o doğmuştu ve onun yaşamı kötü meselesinin yeri de aynı şekilde son bulsun ve aynı şekilde korunmuş olsun! ve onların yaşamı sonsuz olsun!”*¹⁸

Tunnawiya ritüeli boyunca kullanılan malzemeler toplanmış; malzemelerin bir kısmı ırmağa atılmış, ritüelde kullanılan hayvanlar ateşe atılmış ve yıkanmıştır. Törende en son olarak vücudun on iki uzvu temizlenmiştir. Karaciğer ve kalp pişirilmiştir. Bu pişirilenler nehrin ana tanrıçası ^DMah için şarap ve birayla tören yapılmıştır. Söz konusu nehrin ana tanrıçasına törenin sonunda yapılan libasyon metinde şöyle geçmiştir:

¹⁵Güçerdem, a.g.t., s. 52-53.

¹⁶ Güçerdem, a.g.t., s. 54.

¹⁷ Garry Beckman, **Hittite Birth Rituals**, Weisbaden: 1983. s. 32-34.

¹⁸ Beckman, a.g.e., s. 32-34.

“O, ırmağın ana tanrısı için üç kere içer, ayrıca yukarı şehre götürür. Ve kirliliğin ritüelinin ve ırmağın ritüelini anlatan bu tableti, Tunnawi ritüelini yaşlı kadın söyledi. Pikku bunu yazdı”.¹⁹

Tunnawiya ritüelinde kullanılacak malzemelerin gece boyunca hazırlandığı görülmüştür. Ritüel beyi ise, gün doğumuyla gelmiş ve gün batmadan ritüeli tamamlamıştır. Metinlerde zamanlar şu şekilde ifade edilmiştir: “Adı geçen günde, bir yıldızın atladığı akşam vakti”; “ertesi gün güneş doğunca büyücü kurbanların tümünü yukarı alır”; “güneş henüz doğmadan...”; “...ertesi gün güneş doğduğu zaman”; “...ikinci vakti geldiği zaman iki hupruşhi kabı hazırlarlar” “... akşam vakti temiz suyu koyar”. Bu ifadelerden güneşin doğuşu ve batışının, gün içindeki konumlarının büyü zamanlarını göstermesinde önemli bir etkisi olmuştur.²⁰

Cinsel iktidarsızlık ile ilgili KUB IX 27+ I no’lu metinde bilgi verilmiştir. Metindeki bilgiler şu şekildedir:

“Cinsel iktidarsızlığa karşı, birinci günde erzak: Üç kurban ekmeği, üzüm, incir, tanrı yemeği, her şeyden az az verilmiştir. Çiftleşmiş bir koyun postu, bir fıçı şarap, (başörtüsü) veya erkek hastanın gömleği alınmıştır. Alınanların hepsi erzakın üzerine konulmuştur. Bir bakire kız bu malzemeyi almış; hasta, bir banyo yaptıktan sonra arkadan gitmiştir ve tekrar banyo yapmıştır. Malzemenin tümü açık araziye alınmış; hastanın eline bir ayna ve kirman verilmiş; kapıdan geçirilmiştir. Kapıdan çıkınca ayna ve kirman elinden alınmıştır. Yay ve ok verilmiştir. Sembolik olarak bir kıza yaklaştırılan hadımın dışkı ve idrardan başka bir şey çıkaramadığı görülmüş ve aynı şeyin hastanın başına gelmemesi istenmiştir. Eğer Tanrı bir hastaya çocuk verirse, onların Tanrı’ya adak ve kurban sunacakları belirtilmiştir. İktidar Tanrısı herhalde Uliliyaşşis’tir. Tablet devamında hasta istihareye yatmış, Tanrı’nın onun yanına gelip gelmeyeceği, onun yanında uyuyup uyumayacağı görmek istenmiştir”.²¹

Hititlerde cinsel iktidarsızlık konusunda dini yöntemlerden yararlanılmışsa da din ile birlikte tıptan da yararlanılmıştır. Metinlerde rastlanan ilaç reçetelerinden biri şöyledir:

“Eğer bir erkeğin cinsel gücü Nisan ayında tükenirse; bir erkek keklik yakalar, kanatlarını yol, boğazını kopar ve onu yassılaştır, üzerine tuz serpererek kurut. Dağ bitkisi “dadannu-otu” ile ez, bira ile içmesi için ona ver. Ve sonra o cinsel gücüne kavuşacaktır. Eğer öyle ise; bir erkek kekliği kurut ve ez. Onu damda bulunan suyun içine at ve içmek için ona ver. Bu erkek güçlenecektir. Eğer o yukarıdaki gibi ise; erkek bir kekliğin başını kes, kanını suyun içine dök ve kalbini yut. Bu sıvıyı bir gece beklet. Ve güneş doğarken ona içmesi için ver. O cinsel kudrete kavuşacaktır. Aynı şekilde ise; erkek keklik penisini, bir

¹⁹ Güçerdem, a.g.t., s.79.

²⁰ Tevhide Özener, “Hitit Toplumunda Büyü: Çeşitleri, Uygulama Alanları, Yöntemleri”, **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi** (KOUSBAD) 8, 2018, s.11-12.

²¹ Ahmet Ünal, “Hitit Tıbbının Ana Hatları” **Bulleten**, XLIV (175); Ankara:1980. 1980: s.491-492.

*boğanın salyasını, bir koyunun salyasını, bir keçinin salyasını su içinde içmesi için ona ver. O cinsel güce kavuşacaktır”.*²²

Hititlerde çocuğun olmama durumunun bir diğer nedeni olarak görülen kısırlık tedavisinde de dini işlemler kullanılmıştır. Kısır kadının doğurganlık kazanmasına yönelik yapılan analogi büyüüne örnek şu şekildedir:

*“(Kocakarı) doğurgan bir ineğin boynuzunu kavrar ve ‘Güneş Tanrısı, Efendim, bu ineğin doğurgan olduğu ve verimli bir ağılda olduğu ve ağılı boğalar ve ineklerle doldurduğu gibi, bu kadın da evini oğullar ve kızlarla, torunlarla ve onların çocuklarıyla, art arda gelen kuşakların torunlarıyla doldursun’ der”.*²³

1.2. Papanikri Ritüeli

Hitit doğum ritüelidir. Doğum sırası, öncesi ve sonrasında yapılacak olan ritüeller hakkında bilgiler vermektedir. Başkent olan Hattuşa’da bulunmuştur. Hitit doğum aletlerini göstererek ritüellerin günümüze kadar sağlam bir şekilde gelmesini sağlayan bir belgedir.

Ritüelin geçtiği KBo VI = Bo 2001 no’lu metinde Hitit kadınlarının doğumu gerçekleştirmek için gittikleri bir nevi doğum evinde doğum sandalyesine oturdukları andan itibaren başına gelenler, doğum sırasında doğum aletlerinde oluşan bir bozulma ya da kırılma olduğunda bu durumun lanetli olarak kabul edilmiş olması, doğum yapılan yerin değiştirilmesi ile ilgili bilgiler yer almıştır. Söz konusu tabletteki örnek şu şekildedir:

“Kummanni ülkesinden Hattili rahip Papanikri şöyle der: Eğer bir kadın doğum sandalyesine oturursa ve doğum yapılacak yerin çanağı kırılırsa ya da sandalyenin bir bacağının kazığı kırılırsa ve eğer bir kadın henüz doğurmamışsa ve kadın o yerin içinde oturur ve doğum sandalyesi tekrardan kurulur ve artık kadın temiz değildir. Hattili rahip doğum sandalyesini ve ritüel malzemelerini yukarı kaldırır. Sandalye ve malzemeleri şehrin dış kapısına koyar ve kapının önünde bir kuşu Tanrı Alitapara’ya kurban olarak yakarlar. Daha sonra doğum sandalyesini ve ritüel malzemelerini doğum yapılacak olan iç odaya götürürler. Her şey eskisi gibi yerli yerine yerleştirilir. Kadın artık orada doğurabilir ve Hattili rahip kadına şöyle der: ‘Tapınaktaki bozukluğun sebebini kehanet sorusu sorarak öğren’ der ve kadın tapınağın içinde uyumuş olur. Hastaya eğer bir tanrı kızmışsa ona kurban sunar ve iki çanak doğum sandalyesini yapar ve doğum sandalyesi iki kuş ve çiviler ile tamamen kanlanır ve kurban çukuru doğum sandalyesinin önüne iki kere iki koyun ve dört koyun ile kurban sunar. Kadınlar koyunları parçalara ayırır ve hayvani yağ kızgın yağ ile kurban sunulur. Tanrılara çeşitli kurbanlar sunması ile devam etmektedir. Doğum sandalyesi tanrılara tekrardan sunulur ve

²² Yusuf Kılıç ve Serkan Başol, “Hitit Büyü Metinlerinde Geçen Bazı Otsu Bitkiler, Ağaç Türleri ve Ahşap Nesnelere”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, Academic Journal of History and Idea, Ağustos 2015. 2(6); s.33.

²³ Ay, a.g.m.,: s.53-54.

*şöyle söylenir: Eğer senin annen ya da baban orada herhangi bir şekilde suç işleyip günaha girmişlerse ilahi adaletin herhangi bir düş ile suçlandı. Ve doğum sandalyesi parçalanır. Akşam olunca iç odaya iki sepet verilir ve sepetin içinde ritüel yapılacak malzemeler bırakılır. İkinci gün sona erer ve üçüncü günde tanrıları mutlu etmek için sebze çorbası sunarlar. Kurban beyleri iç odaya gider ve iki kuşu günahları adına yakarlar. Dördüncü günde iç odayı temizlerler ve bir koyunu tanrılarının babasına kurban sunarlar. Ritüeller tanrıya sunulan şarap kurbanı ile devam eder ve son olarak libasyon yapılır”.*²⁴

Metinden de anlaşıldığı üzere, Papanikri ritüelinde kadının doğum sandalyesine oturmasıyla başlayan ve doğum aletlerinin kırılmasıyla lanetlenmiş olduğuna inanılması sonucunda doğum yerinin değiştirilmesi olayı başlamıştır. Metinde Tanrı’ya çeşitli kurbanların sunulduğu görülmüştür. Tanrı’nın lanetinin etkisinin sona ermesi için çeşitli ritüeller yapılmış ve arındırmanın olması durumunda doğum için yeni bir sandalyenin yapılması ile doğum serüveni devam etmiştir. Metne göre Hititlerde kirlilik çok önemli sayılmış ve kirlilikten arınmak için diğer alanlardaki gibi dini unsurlardan ve büyüden yararlanılmıştır.

Doğum sırasında doğum sandalyesinin değiştirilip kadının temizlenme arınma ritüeli, KUB IX 22 Ha III no’lu metinde de görülmüştür. Söz konusu durum şöyle anlatılmıştır:

*“Patili rahip iç odanın önünde kendini gösterir. Kadın yatağa oturur ve yanına başını, hasırdan bir kurban masası koyar ve bir bahiti ekmeğini yerleştirir. Nahiti ekmeğinin ay, güneş ve yıldızlar örnek olmuştur. sonra sedir ağacı, ılgın? Ve zeytin ağaçları kırmızı yün ile bağlanır, patili rahibi kadının üzerine bunları yerleştirir. Patili rahip bir testi şarabı kadına verir ve onun üzerine iki genç keçiyi koyarve onları kadına şarap ile kurban sunar. Patili rahip daha sonra onları uzağa götürür, yolun geçitine varır bir genç keçi erkek (Tanrıların) şınapşi’si için kurban sunar ve genç keçi erkek tanrıların şehri için kurban sunar. Patili rahip geri gelir iç odaya reverans yapar, kadına reverans yapar ve ağlar “sağlığa!” ve onlar içmeye gelirler ve o dışarı gider. Ertesi sabah kadın yıkanır. Ona eğer rüya tarafından temiz olduğu gösterilmişse patili rahip kadına doğum sandalyesini getirir. Kadına reverans yapar ve doğum sandalyesinin üzerine elini koyar. Ama eğer kadın, rüyadan temiz olmazsa kapının önüne iç odaya reverans yapar. Daha sonra elini doğum sandalyesine doğru dışarı koyar. Gece olduğu zaman bir yıldız parıldar sonra patili rahip kadını doğum sandalyesine götürür. Kadına doğum sandalyesinde reverans yapar ve eliyle o dışarı koyar. Ve o dışarı gider”.*²⁵

Hamilelik sürecinde gebe kadına bazı yasaklamaların getirildiği elimizdeki mevcut metinlerden öğrenilmiştir. Konu ile alakalı KBo XV II 65 no’lu metinde şöyle geçmiştir:

²⁴ Beckman, a.g.e., s. 118-120.

²⁵ Beckman, a.g.e., s. 88-96.

*“Yedinci aya vardığında kocası ile karısı artık cinsel ilişkiye giremez. Ve yedinci ay içinde malanın gebeliğini kurban sunarlar. Ayrıca uzi ve zurgi kurbanlarını o kurban olarak sunar ve o bunu temiz verir”.*²⁶

Gebe kadın bağırıma başladığı zaman “Bağırma Büyüsünü” söyleyerek kadın rahatlatılmaya çalışılmıştır. Bu bağırma büyü çocuk doğduktan sonra da söylenmiştir. Doğumda görev alan ebe, bebeğin doğumuna yardımcı olduktan sonra, bebeğin uzun ve sağlıklı bir ömre sahip olması için Tanrılara dua etmiştir. Bu dua örneği şu şekildedir:

*“Ve gel! İçinde sen doğduğun için rüzgâr ve yağmurun taş mabedi yerinden oynatamaması gibi, hiç bir kötü güç hayatını buradayken almasın. Korunasın ve sonsuza dek yaşayasin!”*²⁷

Metindeki ifadeden anlaşılacağı üzere ebelerin doğum yapacak kadınlara yardımcı olmalarının yanında aynı zamanda doğum ağrısı çeken annelerin ağrılarını hafifletmek için büyü ritüeli görevini yerine getirmiştir.²⁸ Bu duruma örnek olarak KUB XVII 28 1-32 no’lu metinde şöyle rastlanılmıştır:

*“Kanın Büyüsü, bir kadın doğurduğu zaman ve onun kanı yasaklanmıştır. Sonra onun için şöyle şöyle hokkabazlık yaparım”. Rüzgârın Büyüsü, bir kadın doğurduğu zaman ve o değildir... Rüzgâr, daha sonra onun için şöyle hokkabazlık yaparım”.*²⁹

Arınma ayinleri çocuk dünyaya geldikten günler; hatta aylar sonra bile gerçekleşmiştir. Bu duruma örnek olarak KBo XV II 65’de geçen konuyla bağlantılı kısımlar şu şekildedir:

*“Ve üçüncü ay varduktan sonra erkek çocuğu ile Kunzigannahiti temizlerler. Kâhinler için Kunzigannahit ile uzmandır ve buna onlar kurban sunarlar, ama eğer bir kız çocuk doğarsa, bu aydan sayarlar, ama dördüncü ay olduğunda, sonra kız çocuğu ile Kunzigannahiti onlar temizlerler”.*³⁰

Hitit ritüel metinlerinde çocuğun doğumdan sonra ölmesine kötülük ve uğursuzluk olarak bakılmıştır. BO 4951 no’lu metinde çocuğun ölü doğması ile ilgili mevcut bilgiler şöyledir:

“Eğer bir çocuk doğum sandalyesinde ölürse, o zaman patili rahipleri çocuğu yukarı kaldırır ve onlar ona farklı bir yer verirler ve onların isteklerini ona yöneltirler. Ve doğum sandalyesine alırlar, isteklerini aynı şekilde yaparlar. Ayrıca patili rahibi bir erkek çocuğu dışarı götürür. Uzzi kurbanı zurgi için o kurban sunar ve şebel içkiyi verir. Zagannahiti hazırlarlar ve bir koyunu yerine üç sert ve yedi sert birayı? Libasyon yaparlar. Ama kadın doğum sandalyesinde ikinci

²⁶ Beckman, a.g.e., s.132-146.

²⁷ Ay, a.g.m., s. 47.

²⁸ Binnur Çelebi, **Anadolu’da Hitit Sosyal Yaşamında Kadının Yeri Ve Önemi**, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2007. s.103.

²⁹ Beckman, a.g.e., s.84-85.

³⁰ Beckman, a.g.e., s.132-146.

zamanda temizlenir. Eğer çocuk yolda ölürse, sonra erkek çocuğu ve aletleri pişmiş topraktan ocağı onun ile Patili rahipleri yer ama onların talimatları ona aynı şekilde yaparlar”.³¹

Papanikri ritüelinde çok farklı uygulama yöntemlerine de rastlanılmıştır. Söz konusu uygulamalar şöyledir: “Kuş yakmak; Kehanet sorusu sormak; Üzerine koymak; Parçalara ayırmak; Tören içinde sıralanmak; Çivi koymak; Ekmek parçalamak; Kızgın yağ dökmek; Ellerini yıkamak; İç odanın üzerine sepeti vermek; Çocuğu temizlemek; Çöken toprağa kurban sunmak; Yün ve ip bağlamak; Giysiyi çözmek ve parçalamak; Koyunun ağzını silmek; Ayaklarını yıkamak; Yağ ile kutsamak; Kuş çevirmek ve yakmak; Uzağa götürmek; Ateşe atmak; Ekmek parçalamak; Kurban sunmak ve libasyon yapmak; Pencere açmak; Koyunu yıkayıp süslemek; Suyu Tanrının önüne dökmek; Bastonla duvara vurmak; Başının etrafına sarmak; Ateşin etrafında döndürmek; Dizlerine koymak; Çocuğu temizlemek; Uzağa götürmek”.³²

2. HITİT KANUN METİNLERİNDE DOĞUM

Hitit toplumunda gebelik durumu her ne kadar dinsel açıdan ritüeller ve tıbbi yönden birtakım bilgiler içerse de gebenin haklarının kanunlarla korunduğu görülmüştür. Kanun metinlerinde gebe kadına ve karnındaki bebeğine karşı yapılan saldırılar karşısında verilecek olan cezalar önceden gebenin hamilelik durumundaki aya göre aynı şekilde belirlenmiştir.

Hitit kanunlarında gebelik durumunun cezaları şu şekilde yer almaktadır:

“Eğer özgür bir kadının karnının meyvesini (yani cenini) bir kimse öteye iterse (attırırsa) Eğer bu onuncu ayda olursa, on şekel gümüş versin, eğer o beşinci ayda olursa, beş şekel gümüş versin ve böylece suçu evinden uzaklaştırır. Eğer bir kadın kölenin karnın meyvesini bir kimse attırırsa eğer bu onuncu ayda olursa, on şekel gümüş versin”.³³

Kanun metinlerinde hamile bir kadına karşı çocuğunu düşürmesine sebep olacak olan saldırılarda cezalar kadının karnındaki çocuğun ayına ve kadının hür veya esir olmasına göre uygulanmıştır. Anne karnındaki çocuğun ayı arttıkça cezalar da aynı oranda artmıştır. Çocuğun daha anne karnında iken bile bir birey olarak kabul edildiği metinlerden anlaşılmış ve anne karnındaki çocuğun hakları savunulmuştur.³⁴

Hitit yasalarında doğum ile ilişkili olarak sadece düşük yapmaya neden olan hadiselerde ödenmesi gereken para cezalarını içeren maddeler de bulunmuştur. Köle bir kadının düşük yapmasına neden olunmasına ilişkin haklar da bulunmuştur. Belirlenen ceza miktarının özgür kadın için talep edilen para cezasının yarısı kadar olduğu metinlerden anlaşılmaktadır. On üçüncü yüzyılda yazıldığı anlaşılan KBo VI 5 no’lu kopya metni ile yasaların daha geç bir versiyonunda (§§ XVI—XVII) düşüğe neden olunmasının karşılığında biçilen para cezasının kadının özgür olması durumunda yirmi şekel; köle olması durumunda ise on şekel olduğu ifade edilmiştir.³⁵

³¹ Beckman, **a.g.e.**, s. 124-128.

³² Güçerdem, **a.g.t.**, s. 111-113.

³³ Fiorella İmparati, **Hitit Yasaları**, (Çev. E. Özbayoğlu). İtalyan Kültür Heyeti Arkeoloji Araştırmaları (Eserin orijinali 1964- Roma). Ankara: 1992, s. 44-45.

³⁴ Esmâ Reyhan ve Tülin Cengiz, “Hitit Toplumunda Aile ve Çocuk”, **Trakya Üniversitesi & Motif Vakfı, Halk Kültüründe Aile Uluslararası Sempozyumu**, 25-27 Mart 2016, s.25.

³⁵ Beckman, **a.g.e.**, s. 10.

Hititlerde gebe bir kadına karşı yapılan saldırıda çocuğun düşmesi durumunda ceza durumu gebenin kaçınıcı ayda olduğuna göre belirlenmiştir. Sümer kanunlarında aynı durumun kasıtlı veya kaza sonucu mu olduğu araştırılmış ve ona göre düzenleme yapılmıştır. Hammurabi Kanunlarında, yapılan saldırı durumunda gebe kadının ölüp ölmediğine bakılmış ve cezalar ona göre verilmeye çalışılmıştır. Asur kanunlarında, çocuk düşürmenin darbe sonucu birinin karnına mı yoksa bir fahişeye mi zarar verildiği durumu dikkate alınmış ve kadının ölüp ölmediği, kocasının çocuksuz kalıp kalmadığı, gebeliğinin ilk döneminde olup olmadığına bakılmış ve çocuk düşürmenin isteyerek mi yoksa istemeyerek mi olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır.³⁶

3. HİTİT BELGELERİNDE ANORMAL DOĞUMLAR

Hititler, doğum sırasında yaşanmış herhangi bir eksiklikte veya problem durumunda kehanete başvurmuş ve gelecekle ilgili tahminlerde bulunmaya çalışmıştır. Doğacak olan çocukların herhangi bir organının eksikliği, fazlalığı, toplu çocuk doğumu gibi durumlarda yargılarda bulunulmuş; doğan çocukların ülkenin, ailenin veya toplumun başına belalar getireceklerine inanılmıştır.

Hititlerde doğumun gerçekleştiği Ay'ın da alametler ve erken doğum açısından önemli olduğu metinlere yansımıştır. Metinlerde ay olarak birinci aydan on üçüncü aya kadar başa gelebilecek felaketler ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Genel olarak KUB VIII 35 (CTH 545) no'lu metnin öny. 1'—10' no'lu kısmında bilgiler şu şekilde görülmüştür:

*“İlk ayda bir çocuk doğarsa, bu çocuk evi dağılır. (babası), ancak gelecekte onu kurtaracaktır. Eğer ikinci ayda bir çocuk doğmuş olursa, bu çocuğun canlılığı yetersiz olacaktır. Üçüncü ayda bir çocuk doğarsa, bu çocuğun adaleti olur. Dördüncü ayda bir çocuk doğsa, bu çocuk hastalanır. İçinde beşinci ayda bir çocuk doğar, günleri kısa olur. Altıncı ayda bir çocuk doğarsa, babası ve annesi bu çocuğun soğukluğuna (hastalık) gelecektir; çocuğun kendisi nehir, Rüzgârdan, ateşten (ve) sıcak demirden kaçacak. (kurtulacaksınız.) (Eğer) içinde yedinci ay bir çocuk doğar, bir tanrı bu çocuğu çıkarır. Eğer sekizinci ayda bir çocuk doğarsa, bu çocuk tahıl elde eder ve gümüş. Dokuzuncu ayında bir çocuk doğarsa, bu çocuk ölür; Eğer ölmezse, babası (ve) annesi korku çekecektir. Eğer onuncu ayda bir çocuk hangi evde olursa olsun doğar. (doğdu). O ev boşaldı. On birinci ayda bir çocuk doğarsa, bu çocuk güçlüleştirecektir. Eğer On ikinci ayda bir çocuk doğarsa, bu çocuk yaşlanacak ve birçok çocuk üretmek. On üçüncü ayda bir çocuk doğarsa, hiçbir ihtimal yok”.*³⁷

KUB VIII 83 no'lu metinde anormal doğum ile ilgili örnek olacak bilgilere ulaşılabilmektedir. Metindeki anormal doğumlar şu şekildedir:

“Sağ kulak mevcut olmadığı zaman kralın ülkesini düşman alacak. Anormal bir doğumda sol kulak mevcut olmadığı zaman kral düşmanın ülkesini fethedecek. Kötü bir doğum neticesinde kulaklar

³⁶ İmparati a.g.e., s.198.

³⁷ Beckman, a.g.e., s.14.

boyunda (boğazda) bulunursa adamın evi mahvolacak veya kralın Habiru halkı (erkekleri, insanları) içeri girecek... ”³⁸

*“Eğer bir Hilkat garibesinin kulakları yoksa kralın günleri bitmiş olacak”.*³⁹

Hitit metinlerinde çoklu doğumlarla alakalı da bilgilere ulaşılmıştır. Bo 5333 Öy. 1-9 no’lu metinde bir kadının iki kız veya iki erkek çocuğu doğurması durumunda olabilecek olan inanışlarla ilgili düşünceler şu şekildedir:

*“Eğer bir kadın iki erkek çocuk doğurursa o kadın kötü hastalığı getirir. Ve o kadın ölür. Eğer çocuklarının babası zengin ise ve o baba fakir olur. Eğer o baba fakir ise ve o baba zengin olur ve çocuklar gelişip büyüyecekler. Eğer bir kadın iki kız çocuğu doğurursa; o kadın ölecek, ev sahibi olacak ve ev mahvolacak”.*⁴⁰

Bu anormal doğumlar bazen ülke için iyi sonuçlar bildirmişse de genelde kötü olayların habercisi olarak kabul edilmiştir.

SONUÇ

“Bin Tanrılı İli” olarak bahsedilen Hititler, kaderlerini Tanrıların yönettiğine inandıkları için yaşamları boyunca başlarına gelen tüm iyi ve kötü olayları, hastalık ve sağlığı Tanrılara dayandırmıştır. Bu nedenle Tanrılarını mutlu etmeye çalışmışlardır. Tanrılar adına çok sayıda kurbanlar, libasyonlar, dualar ve adaklarla onlara karşı görevlerini eksiksiz yerine getirmeye özen gösterilmiştir. Dinsel konularda yapılan hatalar ve işlenen çeşitli suçlar, Tanrıların öfkelenmesine yol açacağından insan için kötü sonuçlar meydana getirebilmiştir. Hititler açısından Tanrıların isteklerini öğrenmek ve kızmışlar ise, nedenlerini araştırıp bularak öfkelerini gidermek çok önemlidir. Böylece Hititler, doğadaki bir takım olağanüstü olayları Tanrıların insana verdikleri işaretleri, isteklerinin belirtileri olarak yorumlamışlardır. Bu nedenle Hititler ritüel metinlerinde doğum konusunda karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmaya çalışmışlardır. Yaşanan durumun hangi Tanrı ile alakalı olduğu konusunda kehanete başvurulmuş ve ona göre ritüeller, kurbanlar sunulmuştur.

Tunnawiya Ritüelinin özünde kirlilik olsa da doğum ritüelidir. Tunnawiya ritüelinde, ritüel yapılan kişiye üreme yeteneği kazandırmak amaçlanmış ve kullanılacak malzeme de bu duruma uygun olarak seçilmiştir. Kirlilik sonucunda üreme yeterliliği kaybedilmiştir. Nesillerin devamının sağlanması için kirlilik kovulmalıdır. Çünkü Tanrılar kırgındır ve çocuksuzluk bir bakıma lanetlenme olarak görülmüştür. Bunun sonucunda kısır olan karı koca mutlaka günah işlemiştir. Kirlilik ve kara büyü sonucunda kişi kısır olmuştur. Tunnawiya ritüelinde bu kirlilik sonucunda oluşan kısırlık gibi nedenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik metinleri ve uygulamaları göstermektedir.

Doğum konusundaki diğer önemli ritüel ise; Papanikri ritüelidir. Burada Tanrının gazabı doğum sandalyesinin kırılması sonucunda ortaya çıkmıştır. Doğum yapacak kadın, günah işlemiş sayılmış ve çocuğun lanetli doğmaması için doğum yapılacak yerin değiştirilmesi gerekmektedir. Anne ve babanın başına gelen bu olayın gerçek suçlusunun kim olduğunu öğrenebilmek için fal yoluna gidilmiş, söz konusu hangi Tanrı onlara kızmışsa ritüel

³⁸ Erginöz, a.g.e., s.204.

³⁹ Ay, a.g.m., s. 52.

⁴⁰ Erginöz, a.g.e., s.202.

onun adına yapılmıştır. Aynı zamanda Hititlerde doğum sırasında vücuttan kan çıkması doğum yapan kadının, doğumda bulunan kişileri ve kullanılan malzemeleri kirleteceğine inanıldığından doğum yapacak kadın ve doğumda bulunanlar özel doğum mekânlarına götürülmüştür. Çünkü doğum kutsal bir olaydır. Papanikri ritüelinde kızmış olan tanrılara (Hepat'a, Alitarapa'ya ve Fırtına Tanrısına) kurbanlar sunulmuş, onlar adına ziyafetler yapılmış; böylelikle Tanrının kendilerinde yarattığı lanetten kurtulmaya çalışılmıştır.

Ritüellerde kullanılan malzemeler felaket olarak görüldüğü için ülke dışına atılmış, yakılmış ve yıkanmıştır. Hititler de normal doğum kadar anormal doğum metinlerine de rastlanmıştır. İkiz, üçüz gibi doğumlarda yaşanacak yanlış doğumların ülkenin geleceğini etkileyeceğine inanmışlar ve hatta doğacak çocuk üzerinden yargılara varılmıştır. Bu nedenle Hititler için çoklu doğumlarda görülen anormallikler, eksik ve fazla olan vücut organları her türlü belanın habercisi olarak kabul edilmiştir. Hitit kanunlarından çocuğun daha anne karnındayken bile bir birey olarak kabul edildiği görülmüştür. Kanunlarda bir kadının çocuğunun düşmesine neden olmak suç olarak kabul edilmiştir.

Hitit Ritüellerine göre doğum metinlerinde kehanetle doğum iç içe geçmiş ve gelecekte haber alma amacını taşımıştır. Yapılan bütün ritüellerin temelinde gelecekte başlarına gelebilecek kötülöklere sebep olmama anlayışı vardır. Bu nedenle Tanrılarını mutlu etme yoluna giderek çeşitli zamanlarda onlara içki, hayvan, yiyecek kurbanları sunmuşlardır.

KAYNAKÇA

AKURGAL, Ekrem. **Anadolu Kültür Tarihi**, Tübitak Popüler Bilim Kitapları Yayınları, Ankara: 2005.

ALP, Sedat. **“Asur Ticaret Kolonileri Çağında Kanes Nesa'da Hititlerin Varlığı ve Yoğunluğu”** (Bilimsel Bir Oluşumun Öyküsü), 1997, Bilgiç, 1–17.

AY, Şeyma. **“Hitit Metinlerinde Geçen Gebelik Konusuna Kısa Bir Bakış”**. *The History School*, (XII); 2012. S. 41-61.

BECKMAN, Garry. **Hittite Birth Rituals**. Weisbaden: 1983.

ÇELEBİ, Binnur. **“Anadolu'da Hitit Sosyal Yaşamında Kadının Yeri Ve Önemi”**. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2007.

ERGİNÖZ, G. Ş. **“Hititlerde Anatomi ve Tıp”**. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul: 1999.

FLORIOTI, **“Eski Mezopotamya'da Kehanet Olgusuna Genel Bir Bakış”**, Tarih Okulu Dergisi, (çev. Hande Duymuş), Yıl,6 Sayı XV, 2013. Ss. 23-42.

GÜÇERDEM, Banu. **“Hitit Ritüelleri Üzerine”**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 2007.

İMPARATİ, Fiorella. **Hitit Yasaları**. (Çev. E. Özbayoğlu). İtalyan Kültür Heyeti Arkeoloji Araştırmaları (Eserin orijinali 1964- Roma). Ankara: 1992.

KILIÇ, Yusuf ve BAŞOL, Serkan. **“Hitit Büyü Metinlerinde Geçen Bazı Otsu Bitkiler, Ağaç Türleri ve Ahşap Nesnelere”**, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, Academic Journal of History and Idea, Ağustos 2015. 2(6); S.28-58.

ÖZESER, Tevhide. “**Hitit Toplumunda Büyü: Çeşitleri, Uygulama Alanları, Yöntemleri**”, Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (KOUSBAD) 8, 2018, S.1-21.

REYHAN, Esmâ ve CENGİZ, Tülin. “**Hitit Toplumunda Aile ve Çocuk**”, Trakya Üniversitesi & Motif Vakfı, Halk Kültüründe Aile Uluslar arası Sempozyumu, 25-27 Mart 2016, S. 19-35.

ÜNAL, Ahmet. “**Hitit Tıbbının Ana Hatları**” *Bellekten*, XLIV(175); Ankara:1980. S. 476-495.